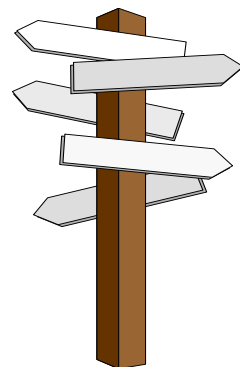

Útjelző

2004 DECEMBER

Az E.K.E. Bányászati Osztályának ismertetője

IV. évf. 15. sz.

Miénk itt a táj

Mi nőttünk itt fel. A kényszerű igazság terhét, mi viseljük el. Hulljon utunkra fény vagy árnyék, vállainkon a súly mindig túlélést jelent. És konok menetelés sorsunk, bár csángálásnak látszik.

Barangolásaink során, a nyertes mindig az, ki hazatalál. De közben ellestük a zergék rezdülését és fúrge mormoták füttyjelét: páncélunk lett az állandó óvatosság.

Mi tudjuk, hogy legyőzni a hegyeket nem lehet, de győzhetünk önmagunk felett. Fogadott célunk ez marad és erőt ad nekünk a cél. Legyen jutalmunk, áldása az égnek !

Míg talpunk alatt kopnak a kövek, lesznek álmaink: szépek és bátrak. Ez minden vagyonunk – megosztjuk szívesen bárkivel, aki csak állja tekintetünket, szemükbe amikor nézünk.

Illés Mihály

Ady Endre

A téli Magyarország

Magyar síkon nagy iramban át
Ha nyargal a gőzös velem
Havas, nagy téli éjjelen,
Alusznak a tanyák.

Olyan fehér és árva a sík,
Fölötte álom-éneket
Dúdolnak a hideg szelek.
Vajjon mit álmodik ?

Álmodik-e, álma még maradt ?
Én most karácsonyra megyek,
Régi, vén, falusi gyerek,
De lelke hó alatt.

S ahogy futok síkon, telen át,
Úgy érzem, halottak vagyunk
És álom nélkül álmodunk
Én s a magyar tanyák.

Téli úticél:
meteorológiai állomás
a Szárkó csúcson

(foto: Pataki Zoltán)

A Bajor Alpok legmagasabb csúcsán, a Zugspitze-n

Az Alpok, Európa legnagyobb kiterjedésű és legmagasabb hegylánc – mely része Olaszországnak, Franciaországnak, Svájcnak, Németországnak és Ausztriának – egy körülbelül 1200 km hosszúságú körívben. Több csúcsa magasabb 3000 sőt 4000 méternél is.

Képződése alapján az Alpok hegyláncát három részre lehet osztani.

1. A **Nyugati Alpok** – melynek hegyei Olaszországtól Franciaországon át Svájcig húzódnak. Itt található a legmagasabb csúcsok: a Mont Blanc hegységben a Dufour (4638 m), a Matterhorn (4482 m), a Weisshorn (4512 m), stb.

2. A **Keleti Alpok** – melyek az Ivrea vonulattól Középausztriáig tartanak. E hegyek legmagasabb csúcsai az osztrák területen fekvő Franzenshöhe (3902 m) és a Grossglockner (3792 m). E vonulat északi része a mészkőzóna, melynek szerkezete különbözik a központi hegységektől.

3. A **Délkeleti Alpok** – a Judicaria vonulattól délre terül el, a Dél-tirolban és Olaszországban fekvő Dolomitok-at foglalja magába.

Svájc Ausztria és Németország hármashatáránál a Wetterstein hegységben található Németország legmagasabb csúcsa a Zugspitze (2964 m).

A XIX-ik század elejéig csak a vadászok és pásztorok merészkedtek 2000-2500 méter magasságig. 1820 augusztus 27-én Mayer és Tenschl először másztak fel a csúcsra.

Nemsokára mások is követik példájukat. 185-ben egy 21 tagú csoport felvitt és elhelyezett a csúcson egy aranyozott keresztet.

2004 július 1. és december 31. közötti EKE túrák, kirándulások és rendezvények

2004 július 9 – 11	Autóskirándulás + Gyalogtúra	(Temesvár – Szászkabánya) – Susara vízesés – Néra szoros – Ochiul Beului karsztforrás – Beusnica vízesés – (Oravicabánya – Anina – Resicabánya – Temesvár)	Túravezető Illés Mihály	8	résztevő
2004 július 29 – augusztus 3	Magashegyi Csillagtúra	(Temesvár – Zernyest) – Curmătura menedékház – 1. Kiskirálykő gerinctúra – 2. Zernyesti Szoros – 3. Padina Inchisă – Hegyescsúcs gerinctúra – 4. Vlădușca – La Table – Grind menedék – Pásztor csúcs – (Zernyest – Gyergyói EKE vándortábor)	Túravezető Illés Mihály	11	résztevő
2004 augusztus 3 – 8	Részvétel az EKE XIII-ik vándortáborában	Túrák, kirándulások és rendezvények a tábor programajánlatai szerint	Csoportvezető G.Szabó László	18	résztevő
2004 szeptember 10 – 12	Autóskirándulás + Hegytúra	Csillagtúra a Bihari hegyekben: Rozdszakadék – Szegyesdi völgy – József főherceg (Magura) barlang – Bihar-kapu	Túravezető Siska Szabó Zoltán	8	résztevő
2004 október 2 – 3	Autóskirándulás + Gyalogtúra	(Temesvár – Resicabánya – Krassóvár) – Krassó-szurdok – Krassóalmási fennsík – (Krassóvár – Krassóalmás – Komárnik – Krassóalmás – Resicabánya – Temesvár)	Túravezető Illés Mihály	4	résztevő
2004 október 9	Autóskirándulás	(Temesvár – Temesremete – Újbázosi arborétum – Temesremete – Temesvár)	Túravezető G.Szabó László	9	résztevő
2004 október 22 – 24	Autóskirándulás + Hegytúra	(Temesvár – Biharfüred) – Jád-völgyi vízesések – Dregán völgy	Túravezető Siska Szabó Zoltán	5	résztevő
2004 november 9	Jubileumi kiállítás	A Bánsági EKE osztály első megalakulásának 70 éves évfordulója alkalmából	Szervező G.Szabó László	30	résztevő
2004 december 21	Videovetítés	Görögországi utazások: Olümposz hegység – Athén – Meteora kolostorok – (Rilla hegység)	Előadó Nagy Attila	25	résztevő

Ezek után egyre több hegymászó igyekezett megmászni a csúcst, mely mellett egy kis fából készült menedékház szolgált a feljutott turisták pihenőhelyéül. 1897-ben ennek helyén felepitették a „Müncheni házat” és egy meteorológiai állomást, ahol Joseph Enzensperger volt az első meteorológus, aki két év múlva a Déli Sarok meghódítása alkalmával lelta halálát. Azóta mért adatok alapján, az itteni évi átlag-hőmérséklet mínusz 4,7 °C, a legalacsonyabb pedig mínusz 36 °C. A legerősebb szél sebessége 368 km/óra volt.

1930 június 8-ra elkészült, két év megfeszített munka és sok emberi áldozat árán, a 18 km hosszú fogaskerekű vasút, mely a végén egy 4,5 km-es alagúton át jut a 2600 m magasságon fekvő végállomásra.

Innen a csúcsig egy felfutó szállítja fel az utasokat, 35 személyt egyszerre. Egy másik lehetőség is kínálkozik feljutni a csúcsra, egy közvetlen felfutóval, szintén Garmisch Partenkirchenből. Itt rendezték 1936-ban a téli olimpiát.

A csúcs alatt ma hatalmas acél és betonépítmények találhatóak, felfutó állomásokkal vengéglővel, boltokkal, szállodával, meteorológiai állomással stb. Az utolsó 25 méteres szintkülönbséget, a csúcson lévő aranyozott keresztig csak nehéz mászással lehet elérni (létrákon, meredek sziklákon).

A hegy kitűnő lehetőséget biztosít a téli sportok kedvelőinek. A kevésbé meredek lankákon 10 felvonó és szállodák sora biztosítja a sízők minden igényét. Igyekeznek a lavinaveszélyt is elhárítani. Az alpinistáknak is komoly feladatot jelent a meredek 1500 méteres sziklafal megmászása a Wetterstein-on nyáron de főleg télen.

A kilátás a csúcsról szép időben, nagyszerű élvezetet nyújt. Nekem ebben, 2004 szeptember 5-én volt részem, amikor fiammal és feleségemmel sikerült feljutni a kényelmes úton, olyan szép időben, amilyen az ott dolgozók szerint, egy évben nincs több mint 10 alkalommal.

Ohánovics Miklós

Ha Murphy túrázna...

Felszerelés:

- A hátizsák legmegbízhatóbb tulajdonsága az, hogy igen nehéz.
- Az éppen szükséges holmi mindig a zsák legmélyén van.
- Hátizsákodban a várható veszélyek miatt mindig legyen: balta, gumicsónak, 40 méter hosszú kötél, ejtőernyő, tűzoltókészülék, Révay összes (lexikon), rádió, mozgó tábori pékség, 2 pár evező, horgászfelszerelés... Ha mindezt bepakolod, úgy el sem tudsz indulni, s ezzel kizártál minden rád leselkedő szörnyűséget!
- Esőkabát, poncsó mindig van nálunk, kivéve ha esik.
- A méz, a lekvár, a tejkrem legfontosabb tulajdonsága a túrán, hogy kifolyik és birtokba veszi a hátizsák beltartalmát. Ha csak egy holmit "választ" a kifolyt "ragacs", az biztos, hogy a hálózsák lesz.
- A legjobb túratárs egy jó bakancs. Ennél már csak kettő hasznosabb, mert az ugrálás fárasztó.

Czirbusz Géza a polihisztor természetjáró

Czirbusz Géza dr. született 1853-ban meghalt 1922-ben. Egyetemi tanár, földrajzíró. 1875-ben belépett a piarista rendbe, több főgimnáziumban tanított: Kecskemét, Veszprém, Nagyvárad, Nagybecskerek és Temesvár iskoláiban.

A Földrajzi Társaság levelező tagja, a Délmagyarországi Természettudományi Társaság titkára, a Délmagyarországi Kárpát Egyesületnek (az EKE egyik elődje) sok éven keresztül választmányi tagja. Földrajzi, turisztikai cikkeket közölt a Kelet Népe budapesti folyóiratban, A Földrajzi Közleményekben, a budapesti Turisták Lapjában, a szepesi és erdélyi Kárpát Egyesületek évkönyveiben, munkatársa 27 éven keresztül a „Magyar Állam”-nak. Veszprémben ő indítja el a Balaton Egyletet, Nagyváradban a Kölcsey Kör, Temesváron Áldor Imrével irodalmi társaságot szervez s megalapítja a Délmagyarországi Néprajzi Múzeumot. "Varázserdőben" című operáját Temesváron három ízben adták elő. Becskereken a torontáli kultúregyesület igazgatói választmányi tagja.

Temesváron a Délmagyarországi Természettudományi Társaság titkáráként szerkeszti a Természettudományi Füzetek három évfolyamát, a Délmagyarországi Kárpát Egyesület főtítkáráként pedig a „Délvidéki Sport”-ot és a „Déli Kárpátok” című földrajzi folyóiratot.

Fő műve az „Egyetemes földrajz” (5 kötetben), de több – a Bánságból vett földrajzi témával foglalkozó – könyve, szakcikke is megjelent, mint például: „A Kárpátok és folyóinak nevei”, „A délmagyarországi havasokban”, „A délmagyar-országi bolgárok” monográfia, stb.

Mint a Délmagyarországi Kárpát Egyesület választmányi tagja, több kirándulást és tanulmányutat vezetett a délbánsági hegyek közé. Ismertetőnk oldalain folytatásokban leközzöljük „A délmagyarországi havasokban” című hosszabb cikkét amely az általa vezetett csoport 1903-ban tett útját írja le.

A délmagyarországi havasokon I.

A Bisztra völgyétől délre és a Temestől keletre domborulnak a Délvidék hegyóriásai: a krassó-szörényi gyephavasok, melyeket a térképek és kézikönyvek hibásan Szarku-Godjan havasoknak neveznek. Eltekintve attól, hogy a helyszínen a Szarku nevet Cerku és Carkunak, a Godjant pedig Godzsannak mondják, nem a Godzsann hanem a Gugu dominál a Retyezát csoportja előtt s helyesebben Carku-Gugu hegycsoportnak kellene ez ősz gnajsz- és palavonulatot neveznünk, mert a Gugu 2294 m és a Carku 2196 m a legmagasabb ormaik. A Godzsannál (2229 m), a Murar (2231 m) is nagyobb s a hegycsoportnak a Godzsannnál mindig e kettő toladodik előre, nem a Godzsann.

Nem tudom, honnan vette Hunfalvi János leírását, de maga aligha járt e havasokban mert sem a hegy-, sem a vízrajzolata nem egyezik a tényleges viszonyokkal. Aki Reu Seszt-et szakadékvölgynek nevezi, kopasz sziklacsúcsokat talál a gerinceken s azt mondja, hogy nincsenek tengersizemek a havasokon – az nem láthatta saját szemével e hegyhátakat. Mély tavak igaz nincsenek, de kisebb tavakat, tószemeket bizony találunk.

Alig érünk fel a Cerku tetejére, azonnal szembeötlik két tószem a szlatinák közelében, egy jókora tószem (jezer) van a Nevoja alatt 1800 méter magasságban s a Petri orom meg a Fekete orom (Djal Megru) között 1900 m magasságban kettőt látunk. A nagyobbik majd akkora, mint a Retyezáti Zanova tó és a hunyadmezei Bisztrának a forrása.

Ha már szakadékvölgyekről beszélünk, legfeljebb a Reu Seszt oldal patak-völgyeit mondhatnók azoknak. Ilyen például a Szkeu patak völgye (térképen Szajul völgye) de ez is, miként a többi rendszeren 1600 – 1700 méterrel kezdődő völgy, fenyves, alább lomb erdővel benőtt erdős völgy, nem szakadékvölgy (Schlucht).

Jellegzetesebbek a katlanvölgyek (gropa), mikről Hunfalvi alig tesz említést. Annyira jellegzetesek, hogy a Cerku hegység e cirkuszvölgyektől kapta nevét. Nem csupán a szomszéd Retyezáti vannak tehát katlanvölgyek, hanem a Carku-Gugu hegységben is, azzal a különbséggel, hogy amott letarolt, köves, morénás tőfenek, a Carku-Gugu vonulatban pedig begyöpösödött, csupán a lavinák és vízszakadékok körében köves, kátyus, patkósvölgyek.

A retyezáti magas völgyeket talán jegesek vajták ki, a carkui katlanvölgyeket hóomlások és vízszakadások vájhatták ki, mert hófoltokat még augusztus közepén is mindenfelé látni a szakadásokban és vápokban (vagy nyolcat számoltam most augusztus 4-8-ig tartó utamon) s a hegyoldalak oly meredek, hogy vihar alkalmával egyszerre zúdul le a hegyekről a sok víz, métermagasságú szikla-tuskókat mozdít ki és kavics-áradatokat zúdít a patak-völgybe. A mörüli (Märul) Bisztra völgyében igen jól láthatók vízszakadások szájadzása körül sziklatuskók omladék kúpjai és szerte széjjel szórt kavicsrétegei.

Igaz dr.Erdélyi Károly megfigyelése is, hogy ily áradó patakok néhol fenyveket sodornak le gyökereitől s azokat medrükbe feltorlaszolják. Mihelyt az ár lefut, sziget képződik a patak medrében s a patakot a hegyoldalnak vágására, szerpentinek csinálására kényszerítik. Így mossa alá a hegyoldalakat, melyek idővel a pataktba zuhannak, míg egy nagyobb ár, vagy hirtelen olvadó hólé magát a szigetet el nem sodorja. Szóval a víz sodró és a hónap mállasztó ereje dolgozik a hegyek letarolásánál és a körvölgyek kiforrálásánál, mert hózivatarok még augusztusban sem ritkaságok, a hirtelen záporok felhőszakadászerű víztömegéről pedig csak annak lehet fogalma, kit fenn a tetőkön ért utól ily nyári fergeteg, mint engem tavaly a Carku tövében.

Hogy a víznek e roppant kotrás munkája mellett mégis gyepesek a hegy és völgyoldalak, erősek a völgyek fenekéi, sőt mohosak és gyepesek a legmagasabb ormok is (szándékosan kerülöm a csúcs szót, mert itt kiszilánkolt csúcsokat nem találunk) - ennek oka a Cerku-Gugu hegység délköri és déli fekvése. A nyugati és délnyugati esőthozó szelek mind beleütözköznek e hegyvonulatra és esőt, havat hoznak odvainak, a hegység déli fekvése még élesíti és gyorsítja a növényeknek, réteknek, erdőknek tenyésztését.

Miként a Pojána Ruszán, itt is csakhamar beerdősült a letarolt hát, ha meg felül van a fanövés határán vagy legeltetéssel megakasztják az erdő sarjadozását, széles pojánák, dús füvelők támadnak a hegyhátakon. Ezért is van annyi pojána, sztina (karám), juhnyáj és csorda a Cerku-Gugu hátain. Legalább is 50.000 juh legel a magas tetőkön és 5 – 6000 drb. marha legel a völgyekben. Még Hunyad megyéből is ide hajtják a juhnyájukat, mert mindenütt füvet, takarmányt és forrásokat, csermelyeket talál a legelő állat.

Közli: Pálkovács István

Útjelző – Az Erdélyi Kárpát Egyesület Bánsági Osztályának negyedévenként megjelenő ismertetője * Szerkeszti: Illés Mihály *
www.ekeban.home.ro e - mail: utjelzo@ekeban.ro